C/2025/107

10.1.2025

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus

Jäätmejaamast ressursijaamaks

(omaalgatuslik arvamus)

(C/2025/107)

Raportöör: **Anastasis YIAPANIS**

Kaasraportöör: **Michal PINTÉR**

Nõustaja	Mihai IVAŞCU (III rühma raportööri nõustaja) Alexandra ŠARINOVÁ (1. kategooria kaasraportööri nõustaja)
Täiskogu otsus	18.1.2024
Õiguslik alus	kodukorra artikli 52 lõige 2 –
Vastutav sektsioon	tööstuse muutuste nõuandekomisjon
Vastuvõtmine sektsioonis	24.9.2024
Vastuvõtmine täiskogus	23.10.2024
Täiskogu istungjärk nr	591
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/ erapooletuid)	243/1/4

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Rahvastiku kasvust, linnastumisest, industrialiseerimisest ja majandusarengust põhjustatud jäätmeteke nõuab kestlikke jäätmekäitlustavasid, et saavutada kestliku arengu eesmärgid, keskendudes jäätmetekke vähendamisele selle vältimise ja jäätmete ulatuslikuma korduskasutamise kaudu. Ettevõtjad, valitsused ja kodanikud otsivad kestlikke jäätmekäitluslahendusi. Selleks tuleb minna üle lineaarselt „toode jäätmeks“ mõtteviisilt „jäätmed ressursiks“ lähenemisviisile.

1.2. Komitee peab väga oluliseks seada prioriteediks ELi tasandi arutelud jäätmekäitluse üle ja viia ellu läbivaadatud strateegia, et kaasata teedrajavaid projekte, mille eesmärk on tõhustada ringlussevõttu ja ressursside taaskasutamist, vähendades samal ajal ka prügilate tähtsust. Tööstust tuleb toetada usaldusväärsete ja uuenduslike tehnoloogiliste lahenduste rakendamisel, kasutades sihtotstarbelisi rahalisi vahendeid teadus- ja arendustegevuseks, katseprojektideks ja tipptasemel tehnoloogiate laiendamiseks ressursijaamades.

1.3. Jäätmete tõhus piiriülene käitlemine ja nende reguleerimine esmatähtsa toorainena REACHi määruse asjakohaste standardite ja jäätmestaatuse lakkamise kriteeriumide kohaselt edendab innovatsiooni ja stimuleerib teiseste materjalide turgusid. Komitee nõuab ELi tasandi järelevalvet, et tegeleda rikkumistega ja ühtlustada tooteahelad tulevaste investeeringute abil.

1.4. Komitee nõuab tungivalt täiendavaid ELi ja riiklikke poliitikameetmeid, et tõhustada jäätmekogumissüsteeme, investeerida täiustatud sortimistehnoloogiatesse, jõustada tõhusalt kehtivaid eeskirju ning kehtestada liikmesriikides ühtlustatud trahvid jäätmetega seotud ebaseadusliku tegevuse vastu võitlemiseks. Saastetasu rakendamine ringlussevõtu-kuludega tegelemisel võib toetada ringlussevõtu majanduslikku põhjendatust.

1.5. Komitee toetab taaskasutusse võetud materjalide standardite laialdast ühtlustamist, et tagada võrdsed tingimused esmastele ja teisestele materjalidele kogu liidus ning vältida nende killustatud reguleerimist riikide tasandil.

1.6. Mitmed olemasolevad tehnoloogiad, nagu reoveepuhastid, jäätmetest vesiniku tootmine, jäätmepõletusseadme koldetuha ja lendtuha kasutamine, jäätmetest kütuste tootmise tehnoloogiad ja reoveekäitlus, võivad muuta praegused jäätmekäitluse paradigmad ressursipõhiseks lähenemisviisiks ja edendada tööstussümbioosi. Vaja on toetada uuenduslikke taaskasutustehnoloogiaid ja toimivaid taaskasutusse võetud materjalide turge, samuti regulatiivset keskkonda, mis soodustab üleminekut mittesäästvate materjalide kõrvaldamiselt kvaliteetsete teiseste materjalide tootmisele.

1.7. Komitee kutsub üles suurendama rahalisi stiimuleid ja toetust uuenduslike tehnoloogiate (näiteks esemevõrk, tehisintellekti robotid, pneumaatilised torud, plokiahela tehnoloogia, keemiline ringlussevõtt, täiustatud materjalide sortimise meetodid, droonid ja satelliitfotod) väljatöötamiseks ja kasutuselevõtuks, järgides samal ajal jäätmehierarhia põhimõtet. Euroopa Investeerimispanga poolset jäätmekäitluse sihtotstarbelist rahastamist tuleks laiendada ja ühtlustada, et seada prioriteediks investeeringud, mis toetavad jäätmetest saadud ressursside integreeritud taaskasutamist.

1.8. Kooskõlas ELi sinise kokkuleppe prioriteetidega toetab komitee kindlalt reoveest, reoveesettest ja muudest allikatest pärit toitainete maksimaalset taaskasutust, kasutades selleks parimaid tavasid järgivat käitlust, ringlussevõttu ning ressursside taaskasutuse meetodeid, mille eesmärk on koguda väärtuslikke mineraale.

1.9. Komitee tunnistab vajadust jäätmetööstuse töötajatele mõeldud oskuste täiendamise ja ümberõppe sihtotstarbeliste programmide järele. Rohe- ja digipööre muudavad jäätmetööstuse töökohtade olemust ja ulatust, nõudes lisainvesteeringuid inimkapitali kõigil oskustasemetel ja igas ametis. Komitee toetab sotsiaalpartnerite järjepidevat kaasamist selliste programmide kavandamisse ja rakendamisse, et hõlbustada ühist arusaama valdkondlikest probleemidest ja lahendustest töötajate jaoks.

1.10. Ringmajanduse edendamiseks on väga oluline toetada kohalike ja piirkondlike omavalitsuste aktiivset osalemist jäätmekäitluse üleminekus ressursside integreeritud taaskasutamisele. Kohaliku tasandi valitsemist tuleb tugevdada, et arendada vajalikku pädevust, suutlikkust ja võimet rakendada uusi investeeringuid ja õigusraamistikke, mis soodustavad jäätmekäitluse ja ressursihalduse valdkonnas innovatsiooni.

1.11. Komitee on seisukohal, et tuleb edendada ja rahastada teabekampaaniaid, et teavitada ELi kodanikke jäätmetekke vältimisest, tootjavastutusest ja keskkonnakaitsest. Üldsuse harimine jäätmekäitluse, ringlussevõtu ja ringmajanduse valdkonnas hoogustab olulisi muutusi käitumises.

2. **Üldised märkused**

2.1. ÜRO Keskkonnaprogrammi ([1]) aruande kohaselt tekib maailmas aastas 2,1 miljardit tonni tahkeid olmejäätmeid ning prognooside kohaselt kasvab see 2050. aastaks 3,8 miljardi tonnini. Jäätmeteke on rahvastiku kasvu, linnastumise, industrialiseerimise ja majandusarengu vältimatu tagajärg. Euroopa Komisjon rõhutab: „[P]ool kasvuhoonegaaside koguheitest ning üle 90 % elurikkuse vähenemisest ja veepuudusest tuleneb loodusvarade kaevandamisest ja töötlemisest.“ ([2])

2.2. Kestlike jäätmekäitlustavade integreerimine on väga oluline, et saavutada kestliku arengu eesmärgid ning edendada kestlikumat tulevikku. Kõige tõhusam on jäätmeteket vähendada tekkekohas, alustades jäätmetekke vältimisest ja suuremast rõhuasetusest korduskasutatavusele. Tõelises ringmajandussüsteemis on jäätmed vaid selliste ressursside kogum, mida ei ole veel nõuetekohaselt sorditud või töödeldud (kuid mida saab sortida ja töödelda). Kui aga kõik esmase tooraine varud on ammendunud, muutuvad jäätmed ainsaks tooraine allikaks.

2.3. Jäätmeid saab üldiselt määratleda kui tarbimise ja tootmise soovimatut tulemust. Jäätmed on siiski sama erinevad kui nende allikad ja neid saab liigitada mitmel viisil (materjali, tooteliigi, allika, ohutaseme jne järgi). Komitee käesolevas arvamuses keskendutakse peamiselt tahketele olmejäätmetele, st kodumajapidamiste, jaemüügi- ja väikeettevõtjate, avaliku sektori asutuste ja muude sarnaste üksuste tekitatud jäätmetele. Välja on jäetud olmejäätmete hulka mittekuuluvad jäätmed, nagu ehitus-, tööstus-, põllumajandus- ja meditsiinijäätmed.

([1]) „Global Waste Management Outlook 2024“ (unep.org).
([2]) Eur-lex – Uus ringmajanduse tegevuskava.

2.4. Toorainetele juurdepääsu tagamine, vältides samal ajal liigset sõltuvust kolmandatest riikidest, on osutunud ELi jaoks tõsiseks keskkonnaalaseks ja geopoliitiliseks probleemiks. Jäätmetest saadava energia ja materjalide taaskasutamine aitab piirata vajadust kaevandada fossiilkütuseid ja tooraineid ning vähendab kaevandamistegevusest tulenevat kasvuhoonegaaside heidet, toetades samal ajal ELi energia- ja toorainejulgeolekut.

2.5. ELi jäätmekäitlus põhineb viieastmelisel jäätmehierarhial, mis kehtestati ja muudeti õiguslikult siduvaks jäätmete raamdirektiiviga, ([3]) ning see nõuab ELi ettevõtjatelt parimate jäätmekäitlusmeetodite kasutamist ([4]). Prügilasse ladestamine on viimane abinõu (kõrvaldamisviis), millele eelnevad jäätmetest energia tootmise protsessid (põletamine). Massiline prügilasse ladestamine võib hävitada väärtuslikke materjale ja toitaineid, mida saaks taaskasutada, kuid paljud ELi liikmesriigid kasutavad seda suurel määral. Ajal mil ettevõtjad, valitsused ja kodanikud otsivad jäätmekäitlusele kestlikke lahendusi, peab lineaarne „toode jäätmeks“ paradigma muutuma „jäätmed ressursiks“ mõtteviisiks.

3. **Jäätmete käsitlemine ressursina**

3.1. Kuigi komitee hindab kehtivate ELi jäätmealaste õigusaktide abil tehtud jõupingutusi, rõhutab ta vajadust prioriseerida ELi tasandi arutelusid jäätmealaste õigusaktide ja jäätmekäitluse üle. Arutelud peaksid hõlmama ajakohastatud strateegiaid, uuenduslikke tehnoloogiaid ja juhtimismeetodeid, edendades ringmajanduse põhimõtetet ja kõrvaldades ringmajandussüsteemi arendamisel regulatiivsed tõkked. Sellised arutelud peaksid olema kooskõlas eesmärkidega, mis EL on seadnud pakendite ja pakendijäätmete määruses, jäätmete raamdirektiivis, asulareovee puhastamise direktiivis ja jäätmesaadetiste määruses. Soovitatav on kehtestada taaskasutamise eesmärgid muu hulgas sellistele materjalidele nagu fosfor, lämmastik ja metallid ning kohaldada jäätmete ressursina käsitamise loogikat kõigis uutes ja läbivaadatud ELi õigusaktides, et vältida tarbetu regulatiivse või majandusliku kahju tekitamist jäätmetest saadud tooraine kasutamisele. Kriitiliste toormete määruse raames tuleks soodustada palju tugevamat ja laiemat keskendumist ringlussevõtule.

3.2. Ringlussevõtu ja taaskasutamise suurendamiseks tuleb rakendada tõhusaid jäätmekäitlustehnoloogiaid, vähendades samal ajal prügilate tähtsust. EL peab toetama tööstust uusimate tehnoloogiliste lahenduste elluviimisel, seades eesmärgiks laiaulatusliku kasutuselevõtu ja rakendamise. Asjakohane ja sihipärane rahaline toetus teadus- ja arendustegevusele, katseprojektidele ja uuenduslike tehnoloogiate ulatuslikumale kasutuselevõtule ressursijaamades vähendab seonduvaid kulusid. Jäätmekäitluse sihtotstarbelist rahastamist Euroopa Investeerimispanga kaudu tuleks suurendada ja ühtlustada, et keskenduda investeeringutele, mis aitavad kaasa ringmajandusele üleminekule ja jäätmetest saadud ressursside integreeritud taaskasutamisele. Rahalise toetuse jaotamisel tuleks arvesse võtta territoriaalseid aspekte.

3.3. Jäätmekäitlusprotsesside parandamiseks tuleb välja töötada tulemus- ja standardnäitajad, mis hõlmavad paljusid aspekte, ei piirdu puhtalt majanduslike või keskkonnaaspektidega ning integreerivad sotsiaalseid tegureid.

3.4. Komitee on palunud järgmist: „EL peaks toetama oma jäätmekäitlus- ja -töötlemistööstust, valmistades teiseseid tooraineid ette ringlussevõtuks tootmisprotsessides, ning muutma kehtivaid jäätmealaseid õigusakte, et seada prioriteediks selliste kriitiliste ja strateegiliste toorainete ringlussevõtt ja ringlus, mille ringlussevõtupotentsiaal [---] on tehniliselt ja majanduslikult kõige suurem.“ ([5]) Ringlussevõtu kuludega tegelemisel võib saastekulude kehtestamine aidata luua ringlussevõtu jaoks turutingimusi.

([3]) Eur-lex – Konsolideeritud tekst: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/98/EÜ.

([4]) ELi jäätmekäitluse aluseks on jäätmete raamdirektiivis sätestatud viieastmeline jäätmehierarhia. Sellega kehtestatakse jäätmete käitlemise ja kõrvaldamise tähtsuse järjekord.

([5]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega sätestatakse kriitiliste toorainete kindlate ja kestlike tarnete tagamise raamistik ja muudetakse määrusi (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1724 ja (EL) 2019/1020“ [COM(2023) 160 final — 2023/0079 (COD)] ja „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kriitilise tähtsusega toorainete varustuskindlus ja jätkusuutlikkus, mis toetab rohe- ja digipööret““ (COM(2023) 165 final) (ELT C 349, 29.9. 2023, lk 142).

4. **Üleminek tavapäraselt jäätmekäitluselt terviklikule integreeritud ressursihaldusele**

4.1. Komitee kutsub üles parandama prügilate käitamist ja tõhusust uue taristu, käitlusviiside ja tehnoloogiliste vahendite abil. Euroopa vajab tõhusamaid sortimismeetodeid ning edendada tuleb prügilate asemel jäätmetest energia tootmist ja integreeritud ressursside taaskasutamise jaamade kasutamist, kuna need võimaldavad töödelda tahkeid jäätmeid elektri ja muude väljundmaterjalide tootmiseks.

4.2. Koostöö soodustamine teaduskeskustega, töötades samal ajal välja tipptasemel tehnoloogiaid, võib edendada uuendusi jäätmetest energia tootmisel, suurendades seeläbi ressursitõhusust, vähendades prügilasse ladestatavaid jäätmeid ja säästes tooraineid. Komitee rõhutab, et jäätmetest energia tootmise kavandamisel tuleks järgida jäätmehierarhia põhimõtet, võttes arvesse olelusringiga seotud kaalutlusi. Samuti nõuab ta poliitilist ja rahalist toetust (näiteks tunnustades jäätmetest energia tootmist ELi taksonoomia delegeeritud õigusaktides), et luua äri- ja keskkonnamudel selliste jäätmetest energia tootmise tehnoloogiate jaoks, mis hõlmavad materjalide taaskasutusprotsesse, nagu koldetuha töötlemine ja metallide eraldamine, et aidata taaskasutada teiseseid tooraineid ja toitaineid ning vähendada ohtlikke jäätmeid ja prügilasse ladestamist.

4.3. Tulevastes jäätmealastes õigusaktides nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil tuleks tunnistada ressursijaamade süsteemset panust, toetada jäätmetest saadavate ressursside taaskasutamist ning liigitada sellised rajatised nagu ressursside taaskasutamise jaamad ja reoveepuhastid ressursikeskusteks, mis pakuvad lisaks soojusele, elektrile või veele ka kogutud süsinikku, toitaineid, taaskasutusse võetud metalle ja orgaanilisi materjale alternatiivina esmastele materjalidele. Jäätmeid tuleks pidada esmatähtsaks tooraineks ja neid sellisena reguleerida, sealhulgas kehtestades asjakohased REACHi määruse standardid ja jäätmestaatuse lakkamise kriteeriumid ning korraldades tõhusalt piiriüleseid jäätmesaadetisi. Uutele ja uuenduslikele materjalidele jäätmete lakkamise staatuse andmine edendab innovatsiooni ja stimuleerib teiseste materjalide turgusid. Kontroll ELi tasandil on oluline, sest jäätmekäitlusel esineb rikkumisi sageli seal, kus järelevalve on kõige nõrgem.

4.4. Liikmesriigid peavad püüdma ELi vahendeid maksimaalselt ära kasutada ja suunama investeeringuid ringmajandusse. Komitee kutsub üles võtma täiendavaid ELi ja riiklikke poliitikameetmeid, mis keskenduvad jäätmete sortimis- ja kogumissüsteemide parandamisele ning lisaks ka investeeringutele täiustatud sortimistehnoloogiatesse, et suurendada ringlussevõtu määrasid. Jäätmekäitlusahela alguse üks olulisemaid toiminguid on sortimine tekkekohas ning sel on määrav tähtsus kvaliteetse ringlussevõtu tagamiseks, kaasates samal ajal tarbijad otseselt. Kehtivate jäätmekäitluseeskirjade jõustamisele lisaks on vaja uusi meetmeid, et tagada nõuetele vastavus ja vähendada jäätmetega seotud ebaseaduslikku tegevust. Selleks peab kõigis liikmesriikides kohaldama ühtlustatud trahvide taset.

4.5. Tulevaste integreeritud ressursside taaskasutamise rajatiste jaoks on juba olemas mitmeid tehnoloogiaid, millel on potentsiaali juhtida praegust jäätmekäitlust ressursipõhise lähenemisviisi poole. See hõlmab **reoveepuhasteid** ja integreeritud reoveepuhastussüsteeme, mis kasutavad jäätmetest saadavat energiat, et käitada merevee magestamise jaamu. **Jäätmetest vesiniku** tootmise tehnoloogias kasutatakse põletusprotsessides toodetud elektrit, et toota kohapealt hangitud taastuvallikatest toodetud ja vähese CO_2 heitega vesinikku. Teiseste toorainete allikad võivad olla nii **jäätmepõletusseadme koldetuhk kui ka lendtuhk** (põletusjäägid). Oluline on stimuleerida ELi tasandil asjakohaste õigusaktide abil metallide, mineraalide, täitematerjalide, kaaliumi, naatriumi ja kaltsiumi taaskasutamist soola kujul. Tuleb kõrvaldada regulatiivsed tõkked, mis praegu soodustavad tagasitäidet. Lisaks saab mitmesuguste **jäätmetest kütuste tootmise tehnoloogiate** (biogaas, metaan, sünteesigaas, sünteetiline kütus jne) abil hoida ära märkimisväärse tahkete olmejäätmete koguse sattumise prügilatesse. **Reovee käitlemiseks** on vaja asjakohast õigusraamistikku, et integreerida **fosfori taaskasutamine** reoveesette kestlikku haldamisse.

4.6. ELi liikmesriigid haldavad praegu eelnimetatud taaskasutusse võetud materjale riiklikul tasandil ilma ELi normide ja õigusaktide katteta. See takistab nende ringluspõhist korduskasutamist ja täielikku väärtustamist. Nendest ainetest saadud ressursside taaskasutamise edendamiseks on vaja mitmeid poliitikameetmeid ning prognoositavaid ja stabiilseid standardeid ja poliitikat, et tagada nende tehnoloogiate kulutasuvus. Võrdsete tingimuste tagamiseks on vaja toetada uuenduslikke taaskasutamistehnoloogiaid ja toimivaid taaskasutusse võetud materjalide turge. Regulatiivne keskkond peab soodustama üleminekut mittesäästvate materjalide kõrvaldamiselt kvaliteetsete teiseste materjalide tootmisele. Edasiseks töötlemiseks kasutatavate sisendmaterjalide kvaliteedi säilitamiseks on vaja hästi kavandatud ja paindlikke kemikaalide lubasid ja lubade andmist.

4.7. Vaja on kõrvaldada mitu regulatiivset takistust, et saavutada jäätmete ressursiks muutmine ja täielik ringmajandus. Komitee peab vajalikuks vaadata tihedas koostöös tööstusega läbi ELi õigusaktid, millega keelatakse ringlussevõetud tooraine ja taaskasutusse võetavate toitainete kasutamine eri sektorites, sealhulgas põllumajanduses/mahepõllumajanduses, loomakasvatuses, vesiviljeluses jne. Õigusnormides tuleks seada toote kvaliteet tähtsamaks päritolust ning turutingimusi tuleb kohandada nii, et ringlussevõetud ja esmastele materjalidele kehtiksid samad tingimused.

4.8. Kooskõlas ELi sinise kokkuleppega ([6]) toetab komitee kindlalt reoveest, reoveesettest ja muudest allikatest pärit toitainete optimaalset taaskasutamist parimaid tavasid järgiva käitluse, ringlussevõtu ning taaskasutuse meetodite abil, et koguda lämmastikku, fosforit ja kaaliumi. Taaskasutus aitaks vähendada nende materjalide importi ELi, kasutades samal ajal täiustatud tehnoloogiat raskmetallide ja mikroplasti eemaldamiseks, vältides seeläbi nende pinnasesse kogunemist ja pinnase saastumist. Fosfori ja muude materjalide taaskasutamise tehnoloogiate prioriseerimine on oluline, et hõlbustada üleminekut täielikult ringluspõhisele veemajandusele ning reovee ja reoveesette käitlemisele. Tuleks koostada sihtotstarbeline strateegia reoveest saadavate ressursside kestlikuks taaskasutamiseks koos sihipäraste meetmetega nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil, et julgustada reoveepuhastite käitajaid endale neid lisaülesandeid võtma ja tagada taaskasutamiseks mõeldud, puhastisse voolava reovee hea kvaliteet.

Muud uuenduslikud lahendused

4.9. Euroopas kasutatakse paljudes uutes jäätmekäitlustehnoloogiates **esemevõrku**, et suurendada jäätmete kogumise tõhusust. Esemevõrgu andurid saab integreerida prügikastidesse, et jälgida täituvuse taset reaalajas, optimeerides jäätmete kogumise marsruute ja ajakavasid. **Tehisintellekti roboteid** saab programmeerida eri materjale kiirelt ja täpselt eristama ning ringlussevõtukeskused juba kasutavad seda tehnoloogiat, et parandada ringlussevõturajatiste tõhusust ja täpsust. **Pneumaatilisi torusid** saab paigaldada avalike jäätmemahutite alla, et transportida jäätmed otse töötlemiskeskustesse, kaotades vajaduse traditsioonilise prügikogumise järele. **Plokiahela tehnoloogiat** saab kasutada jäätmete tuvastamiseks ja jälgimiseks kogu nende olelusringi jooksul, tagades jäätmekäitlusprotsessides läbipaistvuse ja vastutuse. **Keemiline ringlussevõtt** ja **täiustatud materjalide sortimise meetodid** võivad parandada ringlussevõtuprotsesside kvaliteeti ja tõhusust. **Droone** ja **satelliitfotosid** saab kasutada jäätmealade, ebaseadusliku prügi mahapaneku ja prügilate haldamise õhuseireks, parandades järelevalvet ja jõustamist.

4.10. Komitee kutsub üles suurendama rahalisi stiimuleid ja toetust selliste tehnoloogiate ja tavade kasutamisele jäätmekäitluses, järgides samal ajal jäätmehierarhiat. Komitee on juba märkinud: „[Selleks] tuleks vastu võtta poliitikameetmed, et ehitada uusi ringlussevõturajatisi ja tehnoloogiliselt ajakohastada olemasolevaid rajatisi, sealhulgas riiklike taaste- ja vastupidavuskavade kaudu.“ ([7])

5. **Inimkapital ja teadlikkuse suurendamine**

5.1. Jäätmetööstuse töötajad vajavad uue tehnoloogiaga kohanemiseks oskuste täiendamist ja ümberõpet. Tuleb tagada piisavad investeeringud inimkapitali infrastruktuuri, kaasates täielikult sotsiaalpartnerid. Üleminek ringluspõhisemale jäätmetööstusele aitab eeldatavasti luua rohkem töökohti, kuna täiustatud ressursside taaskasutamise protsessid on tavaliselt töömahukamad kui prügilasse ladestamine või põletamine. Hinnangute kohaselt saaks ainuüksi jäätmekäitluses luua 50 000 lisatöökohta, kui roheline majandus täielikult ellu viiakse ([8]). Lisaks tõuseb eeldatavasti jäätmekäitlustöötajate oskuste tase, hõlmates laiemat hulka digioskusi ning eriteadmisi tootmis-/väljund- ja protsessitehnoloogia valdkonnas.

5.2. Jäätmekäitluse lähenemisviisi ümberhindamine ELis mõjutab otseselt vajadust töötajate täiendõppe ja -koolituse järele. See hõlmab töötajate teadlikkuse suurendamist kestlikkuse põhimõtetest ja uuenduslikest tehnoloogiatest ning suuremat keskendumist tervise- ja ohutuspõhimõtetele. Tugev sotsiaaldialoog selles sektoris võib hõlbustada ühist arusaamist nõuetest ja pakkuda lahendusi, millega nõustuvad kõik peamised sidusrühmad. Toetada ja hõlbustada tuleb jätkuvat koostööd sotsiaalpartnerite ja muude asjaomaste sidusrühmadega valdkondadevahelisel, riiklikul ja ELi tasandil.

5.3. Kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused on „jäätmed ressursiks“ korraldamise algatuste peamine liikumapanev jõud, seistes kestliku arengu ja ringmajanduse eest. Nad haldavad taristut, jõustavad eeskirju, tegelevad jäätmete kogumise ja kõrvaldamisega ning suurendavad üldsuse teadlikkust. Nende aktiivne osalemine jäätmekäitluse üleminekul ressursside täielikult integreeritud taaskasutamisele on väga oluline ringmajanduse edendamiseks ja uuenduslike projektide rakendamiseks. Kohaliku tasandi valitsemise toetamine on väga oluline selleks, et anda kohalikele omavalitsustele mõjuvõim arendada pädevust, suutlikkust ja võimet rakendada uusi investeeringuid ja õigusraamistikku, mis soodustab innovatsiooni jäätmekäitluse ja ressursihalduse valdkonnas.

([6]) Komitee avaldus ELi sinise kokkuleppe kohta.

([7]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kestlik ringlussevõtt, teisese toorme kasutamine ja õiglane üleminek Euroopa raud- ja mitteraudmetallide tööstuses“ (omaalgatuslik arvamus) (ELT C 140, 21.4. 2023, lk 1–7).

([8]) Friends of the Earth (Maa sõbrad), 2010, „More jobs, less waste: Potential for job creation through higher rates of recycling in the UK and EU“.

5.4. Komitee leiab, et teabekampaaniaid tuleb edendada ja rahastada, et suurendada ELi kodanike teadlikkust jäätmetekke vältimise ja vähendamise, tootjavastutuse ja keskkonnakaitse kohta. ELi elanikkonnal on tohutu roll ringmajandusele üleminekul, mistõttu on väga tähtis kaasata nad sellistesse kampaaniatesse. Lisaks tuleb seada prioriteediks andmekaitse, et tagada see, et ELi jäätmekäitlussektor täidab eeskirju, suurendab tegevuse tõhusust ning säilitab üldsuse ja muude sidusrühmade usalduse.

5.5. Komitee toetab programme ja teabekampaaniaid, mis edendavad materjalide korduskasutamist, ringlussevõttu ja taaskasutamist, et vähendada sõltuvust prügilatest ja põletamisest ilma energia taaskasutamiseta. Üldsuse harimine jäätmekäitluse, ringlussevõtu ja ringmajanduse tähtsusest soodustab hädavajalikku muutust käitumises.

Brüssel, 23. oktoober 2024

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Oliver RÖPKE